

Irányelvek 6

Tanulási környezet

Ver: Final
Date: 28/09/09

Translation 16.12.09

Tartalom

1. Helyzetértékelés	3
2. Következtetések és ajánlások	4
3. Jó gyakorlati megoldások.....	5
4. Hivatkozások.....	6

1. Helyzetértékelés

Az utolsó, azaz a hatodik irányelv a témakörben a közkönyvtárak életen át tartó tanulást támogató szolgáltatásaival foglalkozik. Felhívja a figyelmet már meglévő, illetve kialakulóban lévő – a tanulást támogató szolgáltatások biztosításával kapcsolatos - jó gyakorlati megoldásokra. Az irányelv azt vizsgálja, milyen tanulási környezetet hozhatnak létre a könyvtárak látogatóik számára, hogyan befolyásolhatják ezt különféle működési tényezők, valamint jó gyakorlati példákat is megemlít.

A közkönyvtárak működésük során mindig arra törekedtek, hogy az adott felhasználói közösség számára a tanulás különböző lehetőségeit biztosítsák. Manapság azonban egyre nagyobb szükség van arra, hogy a közkönyvtárak újfajta tanulási intézménnyé alakuljanak át. Sokféle elnevezéssel – pl. helyi vagy nyitott tanulási központ - próbálták leírni, milyen irányú is legyen ez a változás. Az irányelv számba veszi mind a valós, mind a virtuális környezeti hatásokat, valamint azokat a forrásokat és eszközöket, amelyek segítségével ez a forradalmi változás megvalósulhat, és amelyek lehetővé teszik a közkönyvtárak számára, hogy betöltsék fontos szerepüket az életen át tartó tanulás területén.

Az IKT egyre inkább része mindennapi életünknek, és jelentős hatást gyakorol arra a szemléletre, hogy hogyan látjuk, illetve hogyan közelítjük meg az életen át tartó tanuláshoz szükséges készségeket.

Az alábbi területeken egyértelműen megjelenik az IKT-val támogatott tanulás:

- Információs műveltség
- Alapfokú IKT ismeretek
- Játék és kikapcsolódás
- Állampolgári ismeretek, szociális munka, ideértve a külföldi állampolgárok és bevándorlók számára szervezett nyelvtanfolyamokat is.
- Tanulást támogató szolgáltatások, pl. digitális tartalmak, tanulási segédanyagok, stb.; online tanfolyamok; helyi forrásokra és oktatókra vonatkozó adatbázisok, stb.;

A hagyományos tanulás környezetet sok esetben felváltja a digitális tanulási környezet. Létfontosságú, hogy a közkönyvtárak felismerjék ezt az átalakulási folyamatot, és tevékeny részt vállaljanak az életen át tartó tanulás szervezésében.

Európa számos országában hajlamosak azt feltételezni, hogy a piac, valamint a számítógépek és internetes szolgáltatások csökkenő ára kormányintézkedések nélkül is megoldja az információs kirekesztettség kérdését. Mindaddig azonban, amíg a saját számítógép vagy az Internet nem lesz mindenki számára elérhető (jelenleg szinte mindenhol ez a helyzet), a közszolgálati intézmények, köztük a könyvtárak feladata az információhoz való hozzáférés és az online tanulást segítő szolgáltatások biztosítása, valamint ezek fejlesztése.

Lényeges szempont az is, hogy hatékony tanulási környezet csak a megfelelő egyensúly megteremtésével hozható létre, törekedni kell tehát a kétféle - a számítógépes és az emberek közötti - kommunikáció váltogatására.

Bár a közkönyvtárakat eleve a felhasználók igényeinek megfelelően alakították ki, továbbra is fontos, hogy a látogatók illetve a közösség érintett csoportjaival megvitassák, milyen módon érdemes megtervezni és megszervezni a tanulást támogató szolgáltatásokat.

A Local Learning Hub (Papert and Cavallo, 2000), vagyis helyi oktatóközpont létrehozásával kapcsolatos elképzelés szerint az első lépés olyan kis egységek kialakítása, amelyek aztán innovatív tanulási környezetté fejleszthetők. A központ segítséget nyújt azoknak a lelkes 'aktivistáknak', akik részt vesznek a kutatásban, fejlesztésben, és segítenek másokat a sikeres tanulási modellek elsajátításában.

Bár ez az elképzelés nem foglalkozik kiemelten a könyvtárakkal, a modell több olyan elemet tartalmaz, amely beleillik a könyvtárak tényleges vagy lehetséges profiljába; hálózaton elérhető hozzáférés, oktatóközpont, iskolák, a közösségfejlesztés, IKT technológiára épülő kisvállalkozások beindítása, az oktatásban dolgozók szakmai fejlődésének színtere, tudományos és politikai viták helyszíne.

A világ számos könyvtára már ilyen módon közelíti meg a tanulás kérdését, és oktatóközpontként is működik, lehetőség van tehát a modell elemzésére és értékelésére.

Az 'önálló tanulási környezet' megteremtése nagymértékben függ az IKT elérhetőségétől, és sok esetben a legmodernebb multifunkcionális eszközökre támaszkodik, amelyek tetszőlegesen igazíthatók a felhasználói igényekhez, és használatuk nagyban segíti a tanulást.

Egy jól kialakított tanulási környezetben megvalósulhat az az interakció és részvétel, amely nélkül nem képzelhető el sikeres tanulás, vagy tanóra. A tanulási környezet úgy is kialakítható, hogy vegyesen legyenek jelen egy program tananyagában a virtuális és interakciós elemek. Az egyes témák vagy tantárgyak tananyagát, illetve a tanulási folyamatot úgy kell megtervezni, hogy az az elérendő tanulási céllal és az adott téma iránt érdeklődők igényeivel összhangban legyen, vagyis érvényesüljön a „megfelelő tananyagot a megfelelő embernek” elve.

Különleges figyelmet igényelnek azok a valós, vagy digitális/virtuális környezeti elemek, amelyek a tanulási folyamatot elősegítik. A tanulás színterének megtervezésekor fontos a megfelelő „tanulási hangulat” megteremtése is, ide tartozik minden, ami a tanulót körülveszi. Egy adott tanulási környezet létrehozásánál fontos, hogy a felhasználó kialakíthassa azt a légkört - zenével, dekorációval, a megfelelő segédeszközökkel és berendezésekkel – amely számára kellően motiváló.

Röviden összefoglalva, mind a virtuális mind a valós tanulási környezet rugalmasan alkalmazkodjon a felhasználó/tanuló egyéni igényeihez és tanulási stílusához.

A felhasználók számára olyan légkör megteremtése szükséges, amely az alapvető elvárásoknak megfelel:

- Kényelem.
- Jelenlét és tevékeny részvétel a foglalkozásokon.
- Könnyen elérhető és használható források.
- A foglalkozás tanulási céljának átlátható és egyszerű megfogalmazása.

2. Következtetések és ajánlások

A közkönyvtáraknak a tanulási környezet kialakításánál néhány lényeges kérdést kell figyelembe venniük:

- *Tervezés*, ide tartozik a digitális és virtuális források minősége, a célzott felhasználói csoportok igényeinek figyelemvétele, változatos elrendezés és navigálási lehetőségek.

A tanulás során ki kell használni a Web 2.0-es (Library 2.0) alkalmazásokban rejlő lehetőségeket, figyelembe véve az intézmény elveit, értékrendjét és arculatát, ugyanakkor lehetővé téve az egyénre szabott tanulási környezet kialakítását. A tanulási terek alkalmazkodjanak a mobil-kommunikációs eszközökhöz, pl. PDA, mobiltelefon, stb. Különböző formátumú bemutatásra és változatos vizuális szemléltetésre is szükség van.

- *Biztonság*, biztonságos tanulási környezet megteremtése. Nélkülözhetetlen azoknak a biztonsági rendszereknek a beépítése, amelyek a külső fenyegetéseket, pl. a vírusokat, elektronikus reklámokat, vagy a virtuális zaklatókat kiszűrik. Ugyanilyen fontos a megfelelő biztosítékok beépítése, a felhasználás szabályainak rögzítése és az állandó ellenőrzés megtervezése is;
- *Hozzáférés*: a közkönyvtáraknak biztosítaniuk kell a hozzáférést valamennyi felhasználó számára, függetlenül attól, hogy milyen (mozgásszervi, érzékszervi, értelmi, intellektuális, stb.) fogyatékkal élnek. A kommunikációs stratégiában közérthetőségre, ugyanakkor tartalmi pontosságra kell törekedni. A gyermekek számára tervezett tanulási programoknál a szülők és felnőtt oktatók számára ajánlások megfogalmazása is szükséges lehet. A tanulási célra szolgáló környezet kialakításának két fontos feltétele van: egyrészt megfelelő kapcsolat megteremtése a tanulást segítő mediátorok és a könyvtárhasználók között; másrészt közvetlen hozzáférés az önálló tanulás eszközeihez. A megfelelő tanulási környezet megteremtésének két legfontosabb eleme a tervezés és a hozzáférhetőség.

3. Jó gyakorlati megoldások

Ausztria

A Graz-i Városi Könyvtár speciális programot indított "LABUKA – a könyvsziget" névvel. LABUKA az örömteli tanulás és felfedezés helyszíne gyerekek számára. Oktatók és nevelők különböző tanfolyamokat, workshopokat és különleges nyári programokat ajánlanak a tanulóknak. A programokon a részvétel ingyenes.

<http://stadtbibliothek.graz.at/?ref-type=labuka>

Belgium

Stichting Lezen Vlaanderen (Reading Foundation). Ez a szervezet a könyvtárakkal együttműködve kampányokkal és projekkel pl. „Az ifjúsági könyv hete”, "Fahrenheit 451", „Olvass másoknak hete”, stb. népszerűsíti az olvasást.

<http://www.stichtinglezen.be/>

Dánia

Hybrid Learning Environment in Aarhus Public Libraries. A 'Hibrid tanulási környezet' elnevezésű projekt azzal foglalkozott, mi a közkönyvtár új szerepe a tanulásban és a tudásalapú társadalomban. A projekt célja az volt, hogy segítségével kiderüljön, hogyan segítheti a könyvtár az állampolgárok tanulási és egyéb tevékenységeit egy demokratikus társadalomban. A központi gondolat szerint a könyvtárosok szerepében paradigmaváltás történt: a közkönyvtárnak már nem csupán az a feladata, hogy az információs forrásokat biztosítsa, hanem hogy aktívan részt vegyen az állampolgárok tanulási folyamataiban.

http://presentations.aakb.dk/laering/html/in_english.html

Finnország

YLE Teema – Ez a digitális TV csatorna kulturális, oktatási és tudományos programokat sugároz Finnországban. A műsorpalettán különböző filmek, gondosan válogatott dokumentumfilmek, és híres európai drámák szerepelnek.

<http://www.yle.fi/teema/>

Portugal

ULISSES Programme: Developing Information Literacy Competencies in Lisbon Municipal Libraries Network – A program az IFLA irányelveire épül, [IFLAIternational Federation of Library Associations- Guidelines on Information Literacy for Lifelong Learning \(2006\)](#), és arra próbálja megteremteni a lehetőséget, hogy a felhasználók fejleszthessék kompetenciájukat az információs műveltség terén, nem iskolai keretek között.

Az alapvető IKT-s ismeretek fejlesztése az egyik olyan tanulási terület, amelyet a ULISSES Program támogat.

<http://blx.cm-lisboa.pt/gca/index.php?id=1225>

Svédország

TUNE Project (Training of library users in a new Europe) – Ezt a projektet a Helsinkii közkönyvtár (Public Library of Helsingborg) dolgozta ki és szervezte két dán könyvtárral, a Castile-La Mancha-i regionális könyvtárral és a Randers-i közkönyvtárral együttműködésben. A projektet, amely a könyvtárhasználók digitális műveltségét kívánja fejleszteni, az EU Culture 2000 programja finanszírozta, és egy továbbfejlesztett változatát a Ljubljana-i városi könyvtárban is kipróbálták.

<http://www.tune.eu.com/>

Egyesült Királyság

Idea Stores – Ez a projekt ötvözi a hagyományos könyvtári és információszolgáltatásokat a legkiválóbb – az életen át tartó tanulást támogató – lehetőségekkel, kényelmes és barátságos környezetben. 900 tanfolyamot kínál az IKT-s oktatástól a gyermekgondozáson keresztül a nyelvtanfolyamokig, sőt olyan eseményeket is szervez, mint a kínai újév megünneplése, vagy az álláskeresők klubja. <http://www.ideastore.co.uk/en/home>

The Roald Dahl Museum and Story Centre. Ezt a múzeumot és „mese központot” tartják Nagy-Britannia egyik legjobb innovatív projektjének. A projekt az alapvető tanulási készségek fejlesztését segíti, és nagyon jó példát mutat arra, milyen egy magas szinten kialakított tanulási környezet. <http://www.roalddahl.com/>

4. Hivatkozások

Commission of the European Communities- Learning and learning outcomes. In Towards a European qualifications framework for lifelong learning. 2005.

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/consultation_eqf_en.pdf

Council of the European Union- Education & training 2010 [Online]: the success of the Lisbon Strategy Hinges on Urgent Reforms. 2004.

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/jir_council_final.pdf

Educating Cities- Charter of Educating Cities. 2004.

<http://www.bcn.es/edcities/aice/adjunts/Charter%20of%20Educating%20Cities%202004.pdf>

Erudium- Other Learning Styles - Dunn and Dunn. 2001.

<http://www.erudium.polymtl.ca/html-eng/education/education4e.php>

European Association for Education of Adults- Official page. <http://www.eaea.org/>

European Commission: Education & Training- Special: Strengthening & Promoting European Citizenship. <http://www.activecitizen.net>

European Commission; Information Society Technologies; Calimera- Calimera guidelines - Learning (formal and informal). Cultural Applications: Local Institutions Mediating Electronic Resources. 2005.

<http://learning.media.mit.edu/learninghub.html>

European Commission; Information Society Technologies; PULMAN Network of Excellence- Digital Guidelines Manuals: Access and Services for People with Physical, Sensory and Learning Difficulties. 2003.

<http://www.pulmanweb.org/dgms/section1/AccessServices.htm>.

International Association of Educating Cities- Right to Learn, Citizenship Building, City as Community Making Brought to Debate in South Korea. 2008.

International Federation Library Association – Internet Manifesto Guidelines. 2006. <http://www.ifla.org/faife/policy/iflastat/Internet-ManifestoGuidelines.pdf> .

International Federation Library Association – Guidelines on information literacy for lifelong learning. International Standards. 2006.

www.ifla.org/VII/s42/pub/ILGuidelines2006.pdf

International Federation Library Association – The Role of Libraries in Lifelong Learning. 2004. <http://www.ifla.org/VII/s8/proj/Lifelong-LearningReport.pdf>

